

ณ กาลครั้งหนึ่ง
ที่ บ้านคุณโป๊ด
๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๐

โดย

วันชัย ภู่งาม

ณ กาลครั้งหนึ่ง ที่ บ้านคุณโป๊ต ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๐

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

เมื่อวันศุกร์ ที่ ๒๒ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๖๐ ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ประธานกรรมการมูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา และคณะวิทยากร อาจารย์กุลวิไล สุทธิลักษณ์วนิช อาจารย์ธีรพันธ์ ครองยุทธ อาจารย์ธิดารัตน์ หอมจันทร์ อาจารย์วิชัย เพื่องฟูนวกิจ ได้รับเชิญจากคุณโป๊ต (คุณพุทธ ธนาวสุพัชร) เพื่อไปสนทนาธรรมที่ "โป๊ตแฮร์รี่เอช่น" (PODE HAIR CREATION) ซอยแบริ่ง ๕๘ ถนนสุขุมวิท ๑๐๗ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ระหว่างเวลา ๑๐.๐๐-๑๖.๐๐ น.

ครั้งนี้เป็นการสนทนาธรรมครั้งที่ ๕ ที่บ้านคุณโป๊ต ที่ได้มีโอกาสเข้าร่วมฟังด้วย คุณโป๊ตเป็นช่างทำผมและนักออกแบบทรงผมชื่อดังของเมืองไทย และเป็นผู้ที่ฟังพระธรรมที่ท่านอาจารย์บรรยายมานานนับสิบปีแล้ว มีกุศโลบายการกราบเรียนเชิญท่านอาจารย์มาสนทนาธรรมที่บ้าน โดยเชิญเพื่อน ๆ และลูกศิษย์ที่สนิทสนม รวมทั้งสหายธรรมจากมูลนิธิฯ มาร่วมฟังการสนทนาธรรมด้วยกันปีละครั้ง

การมาสนทนาธรรมในครั้งนี้ มีโอกาสพาคุณแอน (Ann Marshall) สหายธรรมชาวแคนาดาซึ่งรู้จักกับคุณโป๊ต และหลาย ๆ ท่านเป็นอย่างดีมาร่วมฟังด้วย คุณแอนเดินทางมาพักผ่อนและสนทนาธรรมกับกลุ่มผู้ศึกษาธรรมชาวต่างชาติ (Dhamma Study Group) ที่ประเทศไทยปีละครั้ง ครั้งละนานนับเดือน ทั้งยังติดตามท่านอาจารย์ไปฟังการสนทนาธรรมที่ประเทศเวียดนามในช่วงปลายปีต่อเนื่องถึงปีใหม่ และตามสถานที่ต่าง ๆ ในเมืองไทยที่สามารถเข้าร่วมฟังและสนทนาได้อีกด้วย

คุณแอนสามารถพูดและฟังภาษาไทยได้ดี เป็นชาวต่างชาติที่รู้จักขนบธรรมเนียม มารยาทแบบไทย ๆ ดีมาก

คนหนึ่ง คุณแอนฟังท่านอาจารย์บรรยายธรรมมาร่วม ๕๐ ปีแล้ว ตั้งแต่สมัยที่เดินทางจากแคนาดา มาเป็นครูอาสาสมัครที่โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อราว ๕๐ ปีก่อน คุณแอนจึงเป็นตัวอย่างหนึ่งของผู้ที่ได้เคยสะสมบุญไว้แต่ปางก่อน ที่แม้ชาตินี้จะเกิดเป็นมนุษย์ใน ถิ่นที่ดูเหมือนแสนจะห่างไกล จากการได้ยินได้ฟังพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ ด้วยเหตุปัจจัยแห่งบุญที่ได้เคยกระทำไว้นั่นเอง จึงทำให้ได้พบและฟังพระธรรม ความจริงของสิ่งที่มีจริง ๆ จากการตรัสรู้ ในชาตินี้ ได้พบกับขณะที่มีค่ายิ่งในสังสารวัฏ คือการได้ฟังพระธรรมและ สะสมความเข้าใจเพิ่มขึ้น เพิ่มขึ้น เป็นเสปียง เป็นที่พึ่งแก่ตน เป็นรัตนะคือสิ่งที่มีค่าอันประเสริฐ ที่สุดของการเดินทางอันแสนยาวไกลในสังสารวัฏของบุคคล ไม่มีที่พึ่งอื่นใดจะยิ่งไปกว่าการได้ เข้าใจความจริงของสิ่งที่มีจริง ๆ ในขณะนี้

ความที่คุณโป๊เป็นผู้มีชื่อเสียงในแวดวง สังคม ทำให้การมาสนทนาธรรมที่บ้านคุณโป๊ ในแต่ละครั้ง จึงมีเพื่อน ๆ ของคุณโป๊ที่เป็น ดารา เป็นช่างทำผมชั้นนำหน้าของเมืองไทย ผู้ มีชื่อเสียงในวงการแฟชั่น ฯลฯ แวะเวียนมาฟัง และร่วมสนทนากับท่านอาจารย์และคณะ วิทยากร ซึ่งทำให้เห็นถึงความเป็นมิตรแท้ เป็น เพื่อนที่ดีของคุณโป๊ ที่มีความเกื้อกูล ให้สิ่งที่มี ค่าที่สุดในชีวิตแก่มิตร แก่เพื่อน คือความเข้าใจ ธรรมะ ความจริงของสิ่งที่มีจริง ๆ ในขณะนี้ จากการตรัสรู้และทรงแสดงของพระอรหันต สัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งน้อยคนนักที่จะมีโอกาสได้ ฟัง และแม้มีโอกาสได้ฟังแล้ว ก็ยังยากแสนยาก ที่จะเข้าใจได้โดยง่าย ซึ่งแสดงถึงพระปัญญาคุณ ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า ห่างไกลจากเราดัง ความเปรียบเทียบที่ว่า แสนไกล ราวฟ้ากับน้ำ จึงเป็นผู้ที่ฟังด้วยความตั้งใจ ใส่ใจในการฟัง ทั้ง เป็นผู้ฟังด้วยความเคารพ นอบน้อมในพระธรรม ด้วยความไม่ประมาท

การสนทนาธรรมในครั้งนี้ก็มีคุณตีก ซึ่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่นที่สนิทสนมกับ คุณโป๊ต มาร่วมสนทนากับท่านอาจารย์ด้วย ซึ่งการสนทนาระหว่างคุณตีกและท่าน อาจารย์มีเนื้อหาที่น่าสนใจ ดังจะขออนุญาต นำมาเก็บบันทึกไว้ เพื่อประโยชน์ในการ พิจารณาดังต่อไปนี้ครับ

คุณตีก :

กราบเรียนท่านอาจารย์และผู้เข้าร่วมสนทนาทุกท่านนะค่ะ ก็เป็นปี ที่สองที่ได้มาพบอาจารย์ค่ะ เป็นความโชคดีที่กำลังมีอะไรติดอยู่ในใจ จะรบกวนถามอาจารย์วันนี้ คือ โดยส่วนตัว ตัวเองก็มีอาชีพ ที่จะต้องดูแลชุมชน เพราะว่าเป็นนักการเมืองท้องถิ่น แต่สิ่งที่ทำก็ ทำด้วยใจ และผลพวงที่ทำมา คือคะแนนเสียงหรืออะไรนั้นเป็นเรื่องรอง แล้วเราก็ทำมาหลายปี

พอมาถึงจุดหนึ่งเรารู้สึกว่า เราไม่ได้ใจกลับมา เราช่วยเหลือคน ให้ใจ แล้วก็ทำเต็มที่ เต็มเกินร้อยนะคะ พอถึงจุดหนึ่งเราไม่ได้ใจกลับมา เราเลยเปลี่ยนเป็นคนละคน ในใจของเรา จากใจที่เคยโอบอ้อมอารี เคยช่วยเหลือ เราก็กลายเป็นคนแข็งกระด้างขึ้นมา เหมือนกับมีปฏิกิริยากับกลุ่มคนทั้งหลาย ก็คือ ไม่สนใจใคร แล้วก็ไม่มีใคร เราก็จะดูแลเฉพาะคน ซึ่งสิ่งที่ทำนั้นก็ขัดกับความรู้สึกเหมือนกัน

โดยจิตใจเราลึก ๆ เราก็มีความสุขที่เราจะดูแลคนอื่น เป็นผู้ให้ แต่มาถึงจุดหนึ่งที่เราได้รับผลกลับมาที่มันไม่ใช่ เราก็จะไปทำฝั่งตรงกันข้าม แต่ในใจเราก็ไม่ได้มีความสุข ก็จะเรียนอาจารย์ว่า เราควรที่จะทำอย่างไรต่อ ควรที่จะปฏิบัติตัวอย่างไรต่อไป

ท่านอาจารย์ :

เพราะมีเรา ใช่ไหม? แล้วความจริง "มีเรา" หรือเปล่า? ทุกข์ทั้งหลายจะหมดไปได้ ก็ต่อเมื่อมีความเข้าใจที่ถูกต้อง ถ้าเราไม่เข้าใจก็ต้องเป็นทุกข์อย่างนี้ในสังสารวัฏ ไม่ใช่เพียงแค่นี้ ชาตินี้ก่อน ๆ นี่อาจจะยิ่งกว่านี้!! ชาตินี้ต่อไปก็ไม่ว่าจะมากน้อยเท่าไรทั้งหมด เพราะไม่รู้ธรรมะ ไม่เข้าใจธรรมะ เข้าใจว่าเป็นเรา!!

แต่ถ้าเรามีความเข้าใจที่ถูกต้อง มีเราไหม? แต่ละหนึ่งที่นั่งอยู่ที่นี้ หรือว่าทั้งหมดเป็นธรรมะ!! เห็นไหม? เราเริ่มที่จะไม่มีเรา ซึ่งจะทุกข์มาก เพราะว่า เราไม่ได้เป็นอย่างที่เราต้องการ เราอยากให้เป็นอย่างนั้น เราอยากให้เป็นอย่างนี้ แต่ไม่มีอะไรอยู่ในอำนาจบังคับบัญชาเลย เราเองก็ไม่อยากโกรธ ไม่อยากแข็งกระด้าง ใช่ไหม? แต่...ใครบังคับธรรมะได้?

...ธรรมะแต่ละหนึ่ง เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ไม่มีใครบังคับเลย
อย่างเมื่อกี้ชัดเจน ไม่อยากโกรธ ไม่อยากกระด้าง แต่โกรธเพราะ
มีปัจจัยที่จะโกรธ เพราะมีความไม่เข้าใจธรรมะ เข้าใจว่าเป็นเรา
เข้าใจว่าเป็นเขา แต่ความจริง ถ้ารู้ว่าเป็นจิต ซึ่งแต่ละหนึ่งสะสมมา
ในชาติหนึ่งก็หลากหลายมาก เป็นแต่ละคน และก็ชาติมาแล้ว?
จนกระทั่งถึงวันนี้ ก็ต้องเป็นอย่างที่เป็น ตามที่ได้สะสมมา ถ้าได้
เข้าใจธรรมะ จะโกรธอะไร? โกรธเขาใช่ไหม? โกรธ "เห็น" ของเขา
หรือว่า โกรธ "ได้ยิน" ของเขา? หรือโกรธอะไรของเขา? ซึ่งเกิดแล้ว
ก็ดับไป ไม่เหลือเลย!!...

...เพราะฉะนั้น สิ่งทีประเสริฐที่สุดก็คือ เป็นคนดี ไม่หวั่นไหว
เพราะเหตุว่า ความดีเป็นกุศล ซึ่งจะนำแต่ผลที่ดีมาให้ และใน
บรรดาสิ่งที่ดีทั้งหมด ไม่มีอะไรดีเท่าหรือประเสริฐเท่ากับปัญญา
ความเข้าใจที่ถูกต้อง เราจะเห็นได้ว่า มีปัญหาของประเทศ มี
ปัญหาของบ้าน ของครอบครัว เพื่อนฝูง มิตรสหาย ถ้าไม่เข้าใจ
ธรรมะ แก้ไม่ได้!! ไม่มีทางเลย!! แต่ถ้าเข้าใจธรรมะ ไม่มีปัญหาเลย
ถ้าทุกคนเข้าใจธรรมะ!!

ปัญหามาจากคนที่ไม่รู้จักธรรมะ และไม่เข้าใจธรรมะ ถ้ารู้จักธรรมะ เข้าใจธรรมะ ทุกคนอยู่ในโลกนี้ชั่วคราว จนไม่รู้ว่วันไหนจะจากโลกนี้ไป เพราะฉะนั้น วันนี้ ควรจะมีสิ่งที่ดีหรือว่าสิ่งที่ไม่ดี? ไม่ต้องไปกังวลถึงอีกหลายร้อยวันข้างหน้า แค่วันละวัน แต่ละวัน ถ้ามีความเข้าใจธรรมะจริง ๆ เราไม่เป็นทุกข์เลยเพราะเรารู้ว่า ไม่มีใคร มีแต่ธรรมะ!! คือ "จิต" ธาตุรู้ "เจตสิก" สภาพธรรมะที่เกิดกับจิต ทำให้จิตหลากหลาย จิตบางขณะก็โกรธ บางขณะก็เมตตาแต่ก็ไม่ใช่เรา!! ขณะที่เมตตาก็ต้องมีปัจจัยที่จะทำให้ขณะนั้นเกิดเมตตาได้ ถ้าเห็นสิ่งที่น่าพอใจทั้งหมด โกรธไม่เกิด แต่ไม่ว่าที่ไหนยังไม่ต้องถึงตัวคนอื่น แคในบ้านของเรา หรือตัวเรา ถ้าเป็นสิ่งที่ไม่น่าพอใจ เราก็โกรธแล้ว ไม่ชอบแล้ว แม้แต่เราเอง แล้วเรายังจะไปบังคับคนอื่นได้อย่างไร?...

...เพราะฉะนั้น หนทางเดียวจริง ๆ คือ เข้าใจธรรมะ เข้าใจธรรมะ หมายความว่า รู้จักคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ว่านี่เป็นคำของพระพุทธเจ้า ไม่ใช่คำที่คนอื่นคิด เพราะว่า เขาไม่สามารถที่จะรู้ความจริงของทุกอย่าง และเมื่อเป็นคำของพระพุทธเจ้าแล้ว เป็นสิ่งที่ควรเข้าใจไหม? หรือว่า เรารู้ว่ามีคนที่รู้ความจริงถึงที่สุด และทรงแสดงธรรมะถึง ๔๕ พรรษา ก็ไม่เห็นประโยชน์ ไม่สนใจ...

...เพราะฉะนั้น จะแก้ปัญหาก็ต้องแก้ที่ตัวเราก่อน ด้วยความเข้าใจธรรมะ!! ถ้าเราสบายดีแต่คนอื่นเขาไม่เข้าใจธรรมะ เขาก็เดือดร้อนเราจะทำอะไรเขาได้? นอกจากช่วยให้ทุกคน มีความเข้าใจถูกต้องว่าธรรมะมี แต่ "ไม่ใช่เรา" รูปธรรมก็เป็นรูปธรรม ทำไมเราหน้าตาไม่เหมือนกันเลยสักคน? รู้ไหมว่าเพราะอะไร? กรรมที่ได้กระทำไว้หนึ่งกรรม เป็นปัจจัยทำให้จิตที่ดีประเภทไหนเกิดขึ้น เพราะว่าการเกิดเป็นมนุษย์ เป็นผลของกรรมดี แต่กรรมไหนก็ไม่รู้ และระดับดีแค่ไหนก็ไม่รู้!...

...เพราะฉะนั้น ทั้งหมดนี้เต็มไปด้วยความไม่รู้!! แต่จะค่อย ๆ รู้ ค่อย ๆ เข้าใจได้ เมื่อได้ฟังพระธรรมอย่างละเอียด เพื่อเข้าใจ แต่ไม่ใช่เพื่อความเป็นเรา!! ถ้าเพื่อความเป็นเรา ไม่มีหมดความหวังหรือความพอใจ ต้องการให้เป็นอย่างนี้ เป็นอย่างนี้ เป็นอย่างโน้น ก็ต้องการไปเรื่อย ๆ...

...แต่ถ้ารู้ว่า ความติดข้อง นำมาซึ่งความทุกข์ ถ้าเป็นสิ่งที่เราไม่พอใจ สิ่งนั้นจะสูญหายไป เราก็ไม่ได้เดือดร้อน แต่เพราะเหตุว่าเรามีความติดข้อง ไม่ได้สิ่งที่ต้องการก็เป็นทุกข์ เดียวนี้เป็นทุกข์ ใช่มั้ย? เพราะอะไรรู้ไหม? ไม่ได้สิ่งที่ต้องการ แล้วทำได้ไหม? ที่จะให้เขาเปลี่ยน เราเองเปลี่ยนยังยาก!! ใครเปลี่ยนเราไม่ได้เลย แม้เราเองก็ไม่มีตัวตน เป็นเรา ที่จะเปลี่ยน แต่ความเข้าใจธรรมะที่ถูกต้องนั้นแหละจะเปลี่ยน!! จากทุกข์ ก็รู้ว่า ไม่มีประโยชน์เลย ไม่ใช่เราด้วย แค่เกิดเป็นทุกข์ แล้วก็หมดไป ทำไมจะต้องให้เป็นทุกข์ สะสมทุกข์ไว้ทำไม? เพราะฉะนั้น ความเข้าใจธรรมะ ก็จะนำมาสู่ซึ่งการแก้ไขทุกปัญหาได้!!...

คุณติก :

ท่านอาจารย์ :

แล้วแบบนี้จะอย่างไรให้ใจมันไม่เป็นทุกข์คะอาจารย์

เพราะคิดว่าบังคับได้ เราทำได้ แต่ถ้ารู้ว่า ความเข้าใจธรรมะต่างหาก ที่จะทำให้รู้ความจริงว่า ทุกข์เกิดจากอะไร รู้เหตุของ

ทุกข์ เมื่อรู้เหตุของทุกข์ เหตุที่จะให้เกิดทุกข์ก็น้อยลง แต่ไม่ใช่โดยการบังคับบัญชา หรือพยายาม แต่...เพราะ "ความเข้าใจ"

เพราะฉะนั้น ความเข้าใจธรรมะประเสริฐสุด แก้ไขทุกปัญหาได้ ก่อนอื่น "เราจะทำอะไร?" ก็คือ เข้าใจธรรมะ!!!

...โดยมาก บางคนอยากเข้าใจธรรมะ เพื่อ "เราจะได้เป็นสุข" ทั้ง "เรา" ไม่ได้เลย ผิด!!! เพราะพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ ประจักษ์แจ้งความจริงของทุกคำที่เราได้ยิน ขณะนี้ ทุกอย่างเกิด ไม่เกิดไม่มี พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ สิ่งที่เกิดแต่ละหนึ่ง เกิดแล้วดับไปทันที เราก็ดูไม่รู้!! หลงยึดถือว่ายั่งยืน หลงยึดถือว่าเป็นเรา แต่เรานี่หลายจิตหลายใจมาตั้งแต่เกิด ทุกวันนี้ก็ เดียวใจเป็นอย่างนี้ เดียวใจเป็นอย่างนั้น ไซ้ไหม? เปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ตามเหตุ ตามปัจจัย...

เพราะฉะนั้น อะไรเกิดมาก? ถ้าสิ่งที่ดีเกิดมาก เราก็บอกว่า เขาเป็นคนดี แต่ "ใจ" ต่างหากที่ดี เพราะว่า มีปัจจัยที่จะทำให้ใจที่ดีเกิดขึ้น ไม่มีใครอยากเลย ไม่มีใครอยากชั่ว ไม่มีใครอยากทำไม่ดี เพราะจะต้องได้รับผลของความไม่ดี แต่ทำ!! เพราะบังคับบัญชาไม่ได้!! เพราะไม่เข้าใจความจริงว่า การทำสิ่งนั้นแหละ ไม่ใช่คนอื่นเดือดร้อน ตัวเองนั่นแหละเดือดร้อน!! เพราะธรรมะที่ไม่ดีกำลังเกิดขึ้น!! และเพราะธรรมะที่ไม่ดีเกิดขึ้น ก็ทำให้กาย วาจา เป็นไปในทางที่ไม่ดี เราเอง!! ไม่ต้องคิดแก้ไขคนอื่นเลย!!!

คุณติก :

อาจารย์คะ ขอสอบถามอีกประเด็นนะคะว่า ตัวเองนี้ถ้ากำลังโกรธใคร หรือว่ารู้สึกไม่พอใจใคร ก็จะเปิดธรรมะฟัง พอฟังธรรมะแล้ว ทำให้ตรงความรู้สึกนี้มันหายไป พอฟังไปได้สักพัก มันก็จะแว๊บขึ้นมาเลยกับคนนั้นที่เรามีปัญหาว่า ไม่มีอะไร แบบเบาไปเลยคะ อันนี้เป็นธรรมะที่เข้าไปช่วยหรือว่าอย่างไรคะ

ท่านอาจารย์ :

เดี๋ยวก่อนนะคะ เปิดธรรมะแล้วเข้าใจอะไร?

คุณติก :

ก็เข้าใจคำพูด คำสอนที่อยู่ในธรรมะ

ท่านอาจารย์ :

สอนว่าอะไร? พูดว่าอะไร?

คุณติก :

หลายอย่างค่ะ

ท่านอาจารย์ :

เห็นไหม? ถ้าเป็นความเข้าใจจริง ๆ เราไม่ลืม แต่ถ้าไม่เข้าใจ เราลืม แม้แต่คำว่า "ธรรมะ" ก็ยังไม่ได้ตั้งต้น ว่าธรรมะคืออะไร นี่เป็นจุดเริ่มต้น ไม่ว่าชีวิตในสังสารวัฏเราจะผ่านอะไรมาด้วยความไม่รู้ แต่วันไหนที่ได้รู้ ได้เข้าใจจริง ๆ วันนั้นเป็นจุดเริ่มต้นที่จะเข้าใจถูกต้องขึ้น เยอะมากที่ไม่รู้!! ทั้งวันนี้รู้หรือเปล่า? ทั้งวันเป็นธรรมะหรือเปล่า?

คำบรรยายของท่านอาจารย์ (คัดจากเว็บไซต์บ้านธัมมะ)

บางท่านเข้าใจว่า ธรรมะแยกจากชีวิตประจำวัน แต่ถ้าได้ศึกษาพระธรรมแล้วจะรู้ว่า ธรรมะก็คือชีวิตประจำวันนั่นเอง พระผู้มีพระภาคทรงแสดงเรื่องของโลภะ ความติดข้อง ความต้องการ เป็นชีวิตประจำวันหรือเปล่า พระผู้มีพระภาคทรงแสดงเรื่องโทสะ ความขุ่นเคือง ความไม่พอใจ เป็นชีวิตประจำวันหรือเปล่า พระผู้มีพระภาคทรงแสดงเรื่องความเมตตา ความกรุณา การเห็น การได้ยิน ความสุข ความทุกข์ต่าง ๆ พระธรรมที่ทรงแสดงเป็นชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นยังทรงแสดงว่า ตั้งแต่เกิดจนตายเป็นธรรมะทั้งหมด

...เพราะฉะนั้น จะไม่มีเลยที่คนที่ได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม เข้าใจแล้ว แล้วจะบอกว่า ธรรมะแยกจากชีวิตประจำวัน ถ้าคนไม่รู้ จะพูดอย่างนั้น แต่ถ้าคนที่รู้ว่า ธรรมะคืออะไร จะพูดอย่างนี้ไม่ได้เลย เพราะเหตุว่า ขณะนี้ก็เป็นธรรมะ "กำลังเห็น" อาจเคยเข้าใจว่าเป็นเรา เป็นตัวตน เป็นคนนั้นคนนี้ แต่ความจริงแล้วเป็นสภาพธรรมะชนิดหนึ่งซึ่งมีจริง อะไรก็ตามที่เป็นสิ่งที่มีจริง แล้วเราไม่ต้องเรียกชื่อก็ได้ อย่างเห็น จะเรียกว่าเห็น หรือไม่เรียกว่าเห็น จะใช้ภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น ภาษามอญ พม่า เปลี่ยนชื่อไปสารพัดชื่อ แต่ "เห็น" ก็เป็นสภาพธรรมะที่มีจริง และสภาพธรรมะที่มีจริง อีกชื่อหนึ่งอาจจะเรียกว่า สัจธรรมะ คือเป็นธรรมะที่เป็นของแท้ ที่พิสูจน์ได้ พระผู้มีพระภาคทรงแสดงความละเอียดของธรรมะทุกอย่าง ไม่เว้นเลย

เพราะฉะนั้น จะได้ทราบว่า พระผู้มีพระภาคทรงแสดงเรื่องธรรมะ ที่ทุกคนเคยเข้าใจ เคยยึดถือว่าเป็นตัวตน เป็นบุคคล เป็นวัตถุสิ่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกทั้งหมด ทรงแสดงไว้ทั้งหมดให้เข้าใจถูกต้อง จนกระทั่งความเข้าใจนั้นค่อย ๆ เพิ่มขึ้นในสิ่งที่มีอยู่รอบตัวเรา เป็นปัญญาแต่ละขั้น ซึ่งเพิ่มขึ้นนั่นเอง แต่ถ้าไม่อาศัยการฟังพระธรรม เราอาจจะคิดว่า เรารู้จักตัวเราดี หรือบางคนก็บอกว่า รู้จักคนอื่น คนนั้นนิสัยเป็นอย่างไร เห็นแก่ตัวมากหรือบางคนมีจิตใจงาม ๒ คน ๓ คนนี้ต่างกันมาก เราอาจจะคิดว่า เราเข้าใจคนอื่นและตัวเราพอสมควร แต่ถ้าได้ศึกษาพระธรรมแล้วเราจะรู้ว่า สิ่งที่เคยเข้าใจยังไม่ถูกต้องทั้งหมด และสิ่งที่เราเคยคิดว่าเข้าใจแล้ว แต่ที่จริงแล้วไม่ตรงตามที่พระผู้มีพระภาคตรัสรู้...

กราบเท้าบูชาคุณ ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ที่เคารพยิ่ง
ขออนุโมทนาในกุศลศรัทธาของคุณโป๊และเพื่อน ๆ
และขออนุโมทนาในกุศลจิตของทุกท่านครับ

